

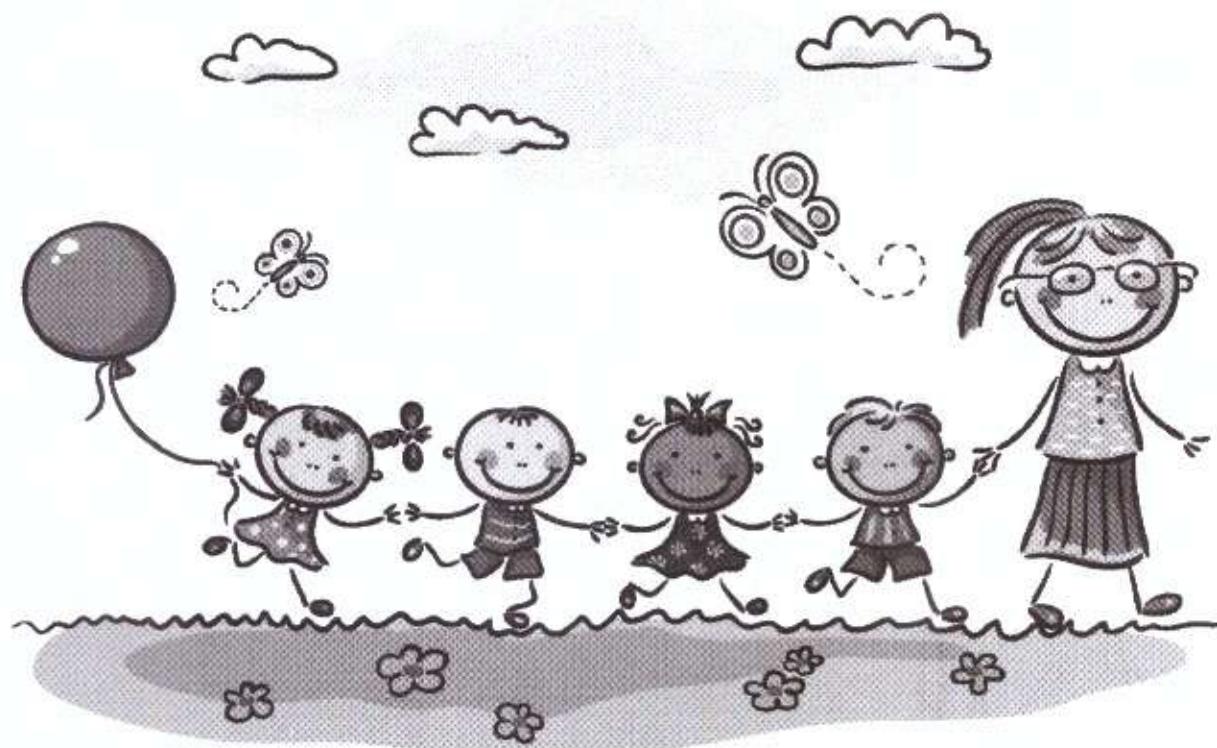
ДЕТСКА ГРАДИНА „ИГЛИКА”
СЕЛО КЪРНАЛОВО, ОБЩИНА ПЕТРИЧ, ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД,
ул. „Черноризец Храбър“ № 4, e-mail: vania.popova72@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ:
ВАНИЯ ПОПОВА,
Директор на ДГ „Иглика“ – село Кърналово

МОДЕЛ

**За работа със семействата и децата в периода на
адаптация от семейната среда към детската градина**

Настоящият адаптационен психолого-педагогически и методически практико-приложен модел представлява допълнителна възможност за образователното развитие, в който, педагогическите специалисти и представителите на семейната общност работят заедно, за да се създадат условия на адаптация детската Личност да разгърне пълния си потенциал в предучилищната институция.

Наложително е политиките и практиките за грижата и образоването на всяко дете в периода на адаптация да подкрепят правото му на качествени преживявания, като се приема, че „качеството“ е термин, който непрекъснато трябва да се развива и договаря, като в същото време е необходимо създаването и на механизъм за сътрудничество по посока триадата учител-дете-родител. Този механизъм трябва да отразява структурното качество на възпитателно-образователния процес, като търси и намира отговор на въпроса КОИ са онези дейности, които в максимална степен подпомагат личността на детето да разгърне своя потенциал като се отдалечаваме от обстоятелството да не приемаме възможността да продължим да сме заедно с децата, без внимателно да вникнем в онова, което се случва в тях и с тях на тази възраст.

Настоящият адаптационен психолого-педагогически и методически практико-приложен модел е ориентиран към 3 годишното дете на което му предстои постъпване в първа група в детската градина, особено ако преди това не е посещавало ясла и за „представители на семейната общност“ когато говорим за родители и семейство. Това е продуктувано от обстоятелството, че днес децата на тази възраст по различни причини се отглеждат не само от своите родители, но и от други членове на семейството в широкия смисъл на думата. В тази връзка този модел има за цел да отговори на следните въпроси:

- доколко предучилищната институция е подгответа да приеме дета, които за първи път се отделят от семейната среда и да предложи варианти за това;
- доколко представители на семейната общност са готови да сътрудничат на учителите, които ще приемат, обучават и възпитават децата на тригодишна възраст и да предложат варианти за активно участие в тозипроцес;
- как в процеса на адаптация детето трябва да „преживее“ трансформацията на преживяванията си в прехода от семейната среда към нова социално-педагогическа среда и да изпита удоволствие от преживяното и радост от играта.

Изследванията върху психичната структура на 3-годишното дете обобщават, че преживяването на тревожност е свързано с липсата на удовлетворяване на една от водещите социални потребности, свързана с новата за него ситуация, а именно потребността от сигурност. Тази потребност поставя на фокус адаптивната функция на „Аз“-а. Известно е, че предучилищната възраст е период, в който човешкият индивид организира своя „Аз“ в акта на социалната транзакция с другите. Представата за себе си се поражда от взаимодействията на тригодишното дете не с околната среда изобщо, а специално от взаимодействието с другите хора – тяхното мнение, отношение и представите на околните за дадената личност. В периода на предучилищната възраст детето общува на две равнища: с възрастните и с връстниците си. В развой на отношенията с възрастните и връстниците у децата се пораждат емоционални и оценъчни обвързаности. Те са обективното условие за ускорено развитие на умението за общуване в тази възраст. Някои от компонентите на това сложно социално умение са свързани със сензитивността в предучилищната възраст и тяхното стимулиране или пропуснати възможности определят нивото на социално развитие.

Преходът от първичната към вторичната социализация в периода на предучилищното детство най-често се свързва с постъпването на детето в детската градина. Основни преживявания, които съпровождат детето при осъществяване на този преход са страх и тревога. Посочените негативни емоции и чувства са по-силно изразени при деца, които до момента не са напускали дома си и не са посещавали детска ясла.

Факт е, че всеки индивид, включително и човешкият, когато е поставен в непозната среда се нуждае от време, но и от обстоятелства, за да се ориентира в мястото и отношенията спрямо новите за него субекти и обекти. Тогава е напълно естествено да се допусне, че преживяването на тревожност от 3-годишното дете е заради липсата на удовлетворяване на една от водещите социални потребности, свързана с новата за него ситуация, а именно потребността от **сигурност**. Задоволяването на тази потребност изисква постъпващото в детската градина дете да „тества“ многократно хората, които го приемат, за да прецени на кои от тях може да се довери. Събирането на тази информация от страна на малкото дете е по-скоро импулсивен, нерегулиран от вътрешни закони и правила процес на психична преработка (поради липсата на достатъчен социален опит) и се основава предимно на емоционалните преживявания – удоволствие и неудоволствие, спокойствие и беспокойство. Следователно, преди да е успяло да интегрира във вътрешното си психично пространство новата ситуация (случващото се в занималнята на детската градина), детето има склонност или да се разстройва като изпитва силно страх и тревога, или да се противопоставя на изискванията на новата среда, чрез агресивните си инстинкти. Такъв е неговият емоционално и социално незрял отговор да запази предишното си статукво и да оспори необходимостта от промяна и подчинение на все още непознатата му среда. Новата среда му носи усещане за заплаха, защото е различна и далечна от всичко, към което детето до момента е било привързано. От психологична и педагогическа гледна точка е възможно постъпването в детската градина, да породи и първия вътрешен конфликт у детето, а именно травма от раздялата с майката или с отглеждащия го възрастен. Силата на този конфликт има характера на емоционален шок и децата с неуравновесен и лабилен темперамент реагират на този срив отново чрез тревожност или агресивни прояви. Изложените тези, свързани с прехода на детската личност в нова среда, показват, че този преход влияе не само на детето, но и на представителите на семейната общност, които имат ангажимента да се грижат за него. Еднакво стресово е както за детето когато започне да посещава детската градина и при утринния прием да не знае къде, както и за грижещите се за него възрастни, когато те на свой ред не знаят как то се чувства особено ако е разстроено от раздялата преди това. И ако тази раздялата е особено емоционална, то и в двете страни е налице фрустрация по отношение на собственото им положение, роля и място и често това води до създаването на „конфликтни точки“ и проява на взаимно недоверие. В този период - преди първия прием и в процеса на адаптирането на дете към новата среда детската градина трябва да организира подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, безопасна, мултикултурна среда, която да намали влиянието на стресогенните фактори. Учителят пък има задачата да помогне на новопостъпващото в детската група дете да се привърже и да създаде устойчив емоционален контакт с човек, различен от фигурата на майката или отглеждащия го възрастен. Преодоляването на затрудненията предполага да се предприемат конкретни мерки в две основни направления – подобряване на възпитателно-образователното пространство в занималнята и ефективно сътрудничество с представители на семейната общност, като тук е от голямо значение е ролята на учителя.

Първите мерки са свързани с подобряване на т. нар. възпитателно-образователно пространство на занималнята, с цел изграждане на учеща среда, която трябва да е подкрепяща, приемна, безопасна, мултикултурна, интерактивна. Тя трябва да бъде изграждана постепенно и всекидневно да се допълва. За да може занималнята да поеме част от семейната среда е необходимо по време на първата родителска среща да се покаже занималнята в която ще бъдат настанени децата от конкретната група, да се обясни как заедно ще се изгражда образователната среда и какви са очакванията на образователната институция за организацията и управлението на тази среда. Необходимо е да се уточни ролята и мястото на образователното пространство в занималнята, която да отговаря на нуждите на детето според равнището на развитието му. Тази организация е

необходимо да бъде направена в посока, която да подсилва възможността всяко дете да трансформира всеки отделен момент от своя живот в момент на учене чрез игра, споделяне и реализация.

В тази връзка мениджмънта на образователното пространство включва четири фактора, които трябва да се видими, формиращи и възпитаващи - **Загриженост, Общуване, Взаимовръзки и Учеща се общност**.

Загрижеността е първият фактор, върху който се гради голяма част организацията и управлението на образователното пространство. Децата се научават да проявяват загриженост към самите себе си и към другите, когато виждат, че техните близки и учителите са съпричастни към първите им опити за принадлежност във възрастовата група. Те изграждат свои силни, положителни страни при изживяване на успехи в ежедневните си занимания, като страховете и стресът се предполага, че отиват на заден план.

Общуването е втория по важност фактор. Способността да се общува безпроблемно е ключът за успешното приобщаване към общността в занималнята. Като използват индивидуалния подход към ученето чрез игра, учителите стимулират децата да общуват по време на провежданата дейност. Като развиват уменията си да общуват, децата поемат инициативата и са по мотивирани да постигат определени цел.

Взаимовръзките е фактор, който описва способността новата информация да бъде свързана със стария опит, което води до получаване на знания. Способността да се създават комуникационни връзки е важен момент в различните дейности, които се провеждат в групата. През цялата година децата се стимулират да търсят прилики и разлики в дейностите в които участват и да търсят взаимовръзка между тях.

Изграждането на Учеща общност като четвърти фактор изисква време и внимание. Всяка занималня, в която се провеждат различните ситуации, е потенциална среда за проява на внимание и загриженост заучене чрез игра, за разрешаване на възникнали проблеми, и за експериментиране. Съвместната работа основани на интересите на децата, допринася за установяване на контакти между тях и за изграждане на ново отношение. Добре организираната занималня като образователно пространство, се основава на предположението, че всеки изпитва необходимост да принадлежи към дадена общност, както и да се чувства полезен за останалите. Тази занималня разчита децата да са по отговорни и полезни членове на общността както за себе си, така и за другите, защото от тях се нуждаят и зависят, защото те са наистина ценени за приноса, който те имат.

Загрижеността, Общуването, Взаимовръзките и Учещата общност са основата, върху която, от една страна да се изгради образователното пространство, а от друга – благодарение на която децата могат да се чувстват спокойни, уверени и учещи чрез различни игрови дейности.

Вторите мерки са свързана с ефективното сътрудничество с представителите на семейната общност, като основното, което трябва да се възприеме и да се разбере е належащата потребност от преки взаимодействия и нови типове сътрудничество между представителите на семейната общност и образователната институция.

Първата опорна точка в процеса на сътрудничество обхваща реализирането на предварително проучване, като на тази основа се формира първоначална представа за семейната общност, чито деца ще бъдат приети в детската градина. Това може да стане по време на записването на децата в групата, като по подходящ начин се прави опит за установяване на интересите и очакванията на представителите на семейната общност от образователната институция и обратното. По време на тези срещи може се дискутира доколко те се подгответи да си сътрудничат с институцията и обратното и какви страхове имат те и техните деца и как заедно можем да ги преодолеят. Тук е момента за представяне на бъдещата занималня, където децата ще прекарват своето време. Тези

разговори могат в най добрия случай да се провеждат в т. нар. „стай на семейството”, които създадохме във всички филиали при реализиране на НП „Успяваме заедно – 2019”.

Втората опорна точка включва реализирането на определени дейности с представителите на семейната общност след приема на децата в групата на детската градина. Тъй като сътрудничеството обхваща един по-дълъг времеви период в програмата за съвместна работа се предвиждат различни видове дейности – групови и индивидуални. От особено значение е провеждането на първата родителска среща. На нея се представят:

- основните моменти от политиката на ДГ „Иглика“ като: история, развитие и възможности основната Мисия и Визия, Глобална цел и Ценност, които детската градина ще реализира през следващите години;
- съдържание на програмната система по която се работи
- съдържание на образователните направления и възможности за доброволчество от страна на семейната общност;
- определяне периодиката на родителски срещи, както и график за посещения в занималните при провеждане на съвместни дейности;
- предлагане на вариант в който денят да започва и с участието на представител на семейната общност. (Важно е да се настърчават представителите на семейната общност да посещават занималнята и да помагат на учителя).

Когато представителите на семейната общност се включват в определени дейности в началото на деня те научават повече за своите деца, виждат как те се отнасят към материалите и другите деца. Тази помощ е от голяма полза за педагогическите екипи в занималнята, тъй като им дава възможност да обръщат повече внимание на всяко дете. Важно е да се настърчават представителите на семейната общност да посещават занималнята и да помагат на учителя. По този начин:

- по-лесно се организират различните дейности;
- могат да се включат по-разнообразни дейности;
- родителите разбират по-добре целта, която е поставена, начина, по който ще се реализира, както и в какво ще се изразяват тяхната помощ и принос. Ставайки част от дейностите и наблюдавайки колко независими са децата, те разбират цената на всички усилия, насочени към децата. Много родители изразяват учудване от броя на нещата, които децата им могат да правят сами;
- добиват представа за дейностите, които могат да се продължат и вкъщи;
- преодоляват се притесненията на част от родителите да посещават ДГ и да помагат, защото не са сигурни, че наистина са желани, страхуват се, че могат да направят грешка, може да не знаят какво да правят, чувстват, че няма какво да предложат, не са им ясни правилата и процедурите в занималнята.

Дали представителите на семейната общност ще се почувстват добре дошли в детската градина или в занималнята зависи от момента и от начина, по който учителят ги посреща. Взаимното уважението и откритите разговори по различни теми и дейности създават условия за открыто включване в тях. Задължение е на всички учители в ДГ „Иглика“ е настърчаването на представителите на семейната общност да ги посещават. Препоръчва се поставянето на лист за записване на посещенията като елемент от организацията на занималнята. Така се дава възможност да се регламентира и регулира посещаемостта от страна на представителите на семейната общност. Учителите са длъжни да дадат конкретни указания какво могат да правят по време на техните посещения, за да са полезни. Те трябва да знаят какво се очаква от тях, както и какви са правилата за поведение. Опорните точки на предварителните указания са по отношение на:

- как да се участва в дейността на групата заедно с децата;
- как да се подпомагат децата, когато се обличат или събличат;

- как да се подпомага учителя в извършване на определени дейности;
- как да се говори на малки имена с децата, като първо представим себе си;
- как да се споделят идеите и предложениета си с учителя, за да могат да ги прилагат в занималната;
- как да се запознаят с правилата за работа, преди да се започнат дейностите.
- как да се даде достатъчно време на децата да свършат нещо сами, преди да им предложите помощта си за разрешаване на проблема.

Както децата обичат да бъдат оценявани положително, така и възрастните се нуждаят от такова отношение. Те отделят от времето си, за да допринесат за осъществяването на конкретна дейност и заслужават да им се благодари. Ето защо е необходимо да им се изкаже благодарност и да се почувстват удовлетворени, чрез:

- Благодарност на всеки за помощта му.
- Осигуряване на място за участие.
- Създаване на информационно табло за участниците.

Дейността на педагога със семейството включва 3 съставляващи основни страни, задачи:

- Помощ за образование.
- Психологическа помощ.
- Посредничество.

Изключително важно е обаче е прилагането на диференциран подход при работата с родителите. Диференциацията помага да се намери необходимият контакт, да се подсигури индивидуалният подход към всяко семейство.

Социално-педагогическата дейност предимно е сврзана с просветата на родителите. Обучението цели предотвратяване на възникващите семейни проблеми и формиране на педагогическа култура на родителите с цел обединяване грижите за детето и възпитание от страна на всички членове на семейството, акцентиране на съвместната дейност детска градина – семейство.

В ДГ „Иглика“ се използват разнообразни методи и форми на педагогическа просвета за родителите, като:

- Посещения по домовете;
- Осигуряване на нагледни материали;
- Родителски срещи;
- Индивидуални консултации;
- Устни дневници;
- Анкети;
- Дни на отворените врати;
- Кръгли маси;
- „На чаша чай“ – беседи;
- Изработка на диплънки, брошури с информационен характер;
- Обособени стаи за родителите и др.

Чрез посещенията по домовете се оказва педагогическа помощ на родителите чрез щателно и всестранно изучаване на всяко семейство, на всяко дете. Работата с всеки един родител е конкретна с действен характер, способстваща взаиморазбирането и взаимният интерес между родител и учител.

Чрез осигуряването на нагледни материали се цели не толкова да се запознаят родителите с въпросите на възпитанието чрез материали, тематични изложби и други, но и непосредствено да им покажем възпитателно-образователният процес, методите на работа, достъпно и убедително да им дадем необходимата педагогическа информация.

При осъществяването на родителските срещи и събирания учителя се стреми да провокира заинтересованост, чувство за отговорност за възпитанието на детето и взаимодействие с педагога целящо емоционалният комфорт на собствените им деца.

Чрез индивидуалните консултации се повишават родителските компетентности по проблеми, свързани с периода на адаптиране. Освен това се засилва чувството на емпатия, доверие и съпричастност. С помощта на анкетирането се проучва родителското мнение – страхове, дефицити, проблеми, очаквания. Освен това педагога получава и отговор за това доколко е бил полезен и до каква степен са удовлетворени родителските потребности и очаквания.

Родителите проявяват голям интерес към това как живеят децата им в детската градина, с какво се занимават. Чрез дните на отворените врати се представя разностранината дейност на екипа, който се грижи за децата.

Срещите на „Кръглата маса“ разширяват възпитателният кръгозор не само на родителите, но и на самите педагози. Голямо значение има оформянето на мероприятиято. Задължително помещението са по-особено подредени, украсени тематично, специално подредени мебели, обръща се внимание на музикалния фон, който би предразположил към разговори, откривания и споделяния.

Темите на срещите са различни. За обсъждане се предлагат и различни ситуации от семейния живот, проблеми възникващи при възпитанието на детето в различните типове семейства. В тази форма на работа приемливото е това, че практически нито един родител няма да остане в страна, всеки ще вземе активно участие, споделяйки интересни наблюдения, изказвайки делови съвети.

През учебната 2019-2020 година ДГ „иглика“ бе класирана по проект „Успяваме заедно“. Във връзка с изпълнението на дейностите изработихме диплянки със съвети към родителите и адаптационни листове, които изключително подпомагат и ориентират родителите в този толкова важен за децата период.

Всяка една от посочените до тук, а и тези извън изброените форми носят много потенциал и възможности за съвместна работа. Дори само 1-2 да се прилагат системно и методично в детската градина са сигурна гаранция за успех, за постигане на набелязаните цели и задачи от годишните планове за работа с родителите, а именно:

- Съхранение, укрепване и развитие на физическото и психично здраве на децата.
- Осигуряване интелектуалното и личностно развитие у подрастващите.
- Грижа за емоционалното благополучие на всяко дете.
- Взаимодействие на семейството за пълноценното развитие на детската личност и за повишение педагогическия потенциал на родителите.

Във връзка с гореизложеното, става ясно, че работата с родителите придобива особено значение и остава актуален проблем. Семейството е източник на възпитание. Особено значение заема то на върха на промените на обществените семейни ценности. Сега семейството преживява огромни икономически и духовни трудности. Съвсем не всички родители имат достатъчно ниво на обща култура и педагогически знания, необходими за възпитаването на детето. Ето защо усилията на педагогическия колектив трябва да бъдат насочени в следните направления, в името на подобряване живота на детето, а именно:

- Подобряване семейният микроклимат.
- Формиране положителни взаимоотношения в семейството и най-вече с детето.
- Повишаване педагогическата култура на родителите по пътя на активното обучение и просвета.
- Формиране със съвместни усилия на пълноценна детска личност и подготовката им за училище.

Съвети към родителите

1. Да се запознаят със здравна и педагогическа литература, свързана с правилното отглеждане и възпитание на детето от 1 до 7-годишна възраст.
2. Да се запознаят с условията и правилата в детската ясла и градина, в която кандидатстват.
3. Предварително да подгответ детето за предизвикателствата, които предстоят пред него, за да намалят психологическата бариера.
4. Да се запознаят с менюто в детската ясла и в детската градина, както и с дневния режим.
5. Подготовката да започне поне 2–3 месеца предварително, за да може детето да свикне с новите промени.
6. Да работят за социализацията на своето дете (общуване със свои връстници).
7. Да се отнасят с търпение и любов.
8. Да имат доверие и уважение към институцията и хората работещи в нея.
9. Да умеят да изслушват детето, да обръщат вечер повече внимание, да четат приказки и да се занимават с него поне един час след като се върне от градина.
10. За всички проблеми и въпроси, които ги тревожат и интересуват, своевременно да споделят с педагогическите специалисти в детската градина (директор, педагог, психолог, логопед).
11. Да изграждат партньорски отношения с екипа на детската градина.
12. Да не обсъждат поведението на педагогическия и непедагогически персонал пред децата. Има начини за разрешаване на възникнали проблеми. Споделяне с учителя или директора насаме, спокойно и без агресия и недоверие.

Полезна информация

Продължителността на адаптацията зависи от много фактори – характерът и здравословното състояние на детето, семейната обстановка, вашата готовност за този важен етап от развитието му. Някои деца проявяват неутешима агресия – бият се, хапят, драшят, с ярост хвърлят предлаганите им играчки. Други са в постоянно напрежение, а ако не плачат, гледат в една точка и не искат нито да играят, нито да се хранят. И едните, и другите се нуждаят просто от време и разбиране. Според психолозите срокът за адаптация е приблизително следният:

- за ясла – 7-10 дни;
- за детскa градина (след 3 г.) – 2-3 седмици;
- за детскa градина (в предучилищна възраст) – до 1 месец.

Спокойната семейна атмосфера ще помогне на малкото човече да се адаптира по-бързо и по-лесно към детската градина.

Всяка вечер разговаряйте с детето как е преминал денят му. Тъй като във възрастта около 3 години, на малкото все още му е трудно да разказва за своите чувства и преживявания, много по-лесно можете да разберете за емоционалното му състояние чрез любимата играчка. (Например ако детето е било на градина с любимото си плюшено мече, попитай как се е чувствал неговият приятел Мечо.) Така лесно ще разбереш как всъщност се вписва твоето съкровище в новата обстановка.

Не сравнявайте вашето дете с другите. Не казвайте: „Виж, Ели – тя не плаче, а ти се излагаш, сякаш си бебе“ или „О, Пепи е запомнил цялото стихотворение, а ти - нищо“. По-добре кажи: „Хайде да ми покажеш, че вече си пораснал и мама може да разчита на

теб!“ Или: „Искаш ли да помолим госпожата да ни напише стихотворението и заедно да го научим?“

Интересувайте се какви са заниманията в детската градина и се старайте да обогатявате знанията на детето. Не разчитайте, че единствено персоналът в детската градина трябва да го научи да се храни самичко, да оцветява, да рисува къщичка и т.н. Не бива да прехвърляте цялата отговорност на някой друг. Вашата загриженост и съпричастност до голяма степен биха улеснили процесите на обучение.

Създайте си семеен ритуал около воденето и вземането от детската градина. Например разказвайте приказка, пейте песничка, докато стигнете до детската градина, и там се разделете с въздушни целувки. А при вземане може да се договорите кой ден ще бъде за забавления, за разходка и т.н.

И не забравяйте - обичайте детето си такова, каквото е! Не се страхувайте да му показвате безпрекословната си любов. Така ще му помогнете да расте уверено, да се чувства можещо и знаещо. А всичко това ще го направи лесно адаптивно към изненадите в живота, които не са малко.

В заключение: Необходимостта от постоянно взаимодействие с родителите, не само във вида психолого-педагогическа помощ на конкретни семейства, но активното им въвличане в живота на детската градина, чрез участие в развиваща образователна дейност с децата, несъмнено ще съдейства за изграждане на онзи свят, свят без страх и насилие, онзи реален свят на любов, разбирателство и комфорт, свят, който децата заслужават.

Настоящият Модел за работа със семействата и децата в периода на адаптация от семейната среда към детската градина е разработен на основание чл.39, ал.2 от Наредба № 5 от 2016 година за предучилищното образование и е неразделна част от ПДДГ.